

SỞ GD & ĐT HẢI DƯƠNG
TRƯỜNG THPT CHUYÊN
NGUYỄN TRÃI
Ngày thi: 9/11/2020

ĐỀ THI NĂNG KHIẾU LẦN THỨ HAI
MÔN: LỊCH SỬ LỚP 10

Thời gian làm bài: 180' (không kể giao đề)
(Đề thi có 01 trang, gồm 05 câu)

Câu 1 (2,0 điểm):

Giải thích và chứng minh rằng: *Các quốc gia cổ đại phương Tây ra đời sau các quốc gia cổ đại phương Đông nhưng đạt trình độ phát triển cao hơn.*

Câu 2 (2,0 điểm):

Phát biểu suy nghĩ của em về chính sách đồng hóa về văn hóa của phong kiến phương Bắc ở Việt Nam thời Bắc thuộc. Liên hệ với văn hóa Việt Nam thời hội nhập.

Câu 3 (2,0 điểm):

Lập bảng thống kê những cuộc đấu tranh vũ trang tiêu biểu của nhân dân Việt Nam thời Bắc thuộc theo các tiêu chí: tên cuộc đấu tranh, thời gian, kẻ thù, kết quả. Từ đó phát biểu suy nghĩ về cuộc đấu tranh bảo vệ độc lập, chủ quyền dân tộc của dân tộc Việt Nam.

Câu 4 (2,0 điểm):

Chứng minh rằng: Thế kỉ X là thế kỉ đầy biến động trong lịch sử dân tộc Việt Nam. Chọn phân tích một biến động mà em cho là có ảnh hưởng lớn đến tiến trình phát triển của dân tộc trong thời gian sau đó.

Câu 5 (2,0 điểm):

Tổ chức bộ máy nhà nước phong kiến Việt Nam đã từng bước được hoàn thiện như thế nào trong các thế kỉ X – XV? Bài học lịch sử đối với công cuộc cải cách hành chính hiện nay?

----- Hết -----

Họ và tên thí sinh: .....Số báo danh.....

Chữ ký giám thị 1: .....Chữ ký giám thị 2:.....

HƯỚNG DẪN CHẤM ĐỀ THI NĂNG KHIẾU LẦN THỨ HAI - LỚP 10 SỬ

Câu	Nội dung cần trình bày	Điểm
1	Giải thích và chứng minh rằng: các quốc gia cổ đại phương Tây ra đời sau các quốc gia cổ đại phương Đông nhưng đạt trình độ phát triển cao hơn.	
	<p>* Các quốc gia cổ đại phương Tây ra đời muộn hơn ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Thời gian: khoảng thiên niên kỉ I TCN (các quốc gia cổ đại phương Đông khoảng TNK IV-III TCN) 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> - Nguyên nhân: các quốc gia cổ đại phương Tây hình thành ở ven bờ Địa Trung Hải, phần lớn lãnh thổ là núi và cao nguyên, đất đai không màu mỡ, chủ yếu là đất ven đồi khô và rắn. Do đó, lưỡi cuốc, lưỡi cày bằng đồng không có tác dụng. Đến thiên niên kỉ I TCN, công cụ lao động bằng sắt xuất hiện thì hoạt động sản xuất nông nghiệp mới đem lại kết quả, sản phẩm dư thừa, tư hữu và nhà nước xuất hiện (so sánh với phương Đông...) 	0.5
	<p>* Tuy ra đời sau nhưng các quốc gia cổ đại phương Tây đạt trình độ phát triển cao hơn</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nguyên nhân: được hình thành trên cơ sở trình độ kĩ thuật cao hơn (đồ sắt), nền kinh tế công thương nghiệp là chủ đạo ... 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> - Biểu hiện: + Nền kinh tế phát triển hơn (kinh tế hàng hóa giản đơn – d/c)... 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> + Chính trị: thể chế dân chủ (tiến bộ hơn thể chế quân chủ chuyên chế của phương Đông)... 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> + Xã hội: xã hội chiếm nô điển hình (so sánh với phương Đông ...) 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> + Văn hóa: đạt nhiều thành tựu rực rỡ, trình độ phát triển cao hơn phương Đông... <p><i>Lưu ý: các luận điểm học sinh phải so sánh với phương Đông, có dẫn chứng cụ thể</i></p>	0.25
2	Phát biểu suy nghĩ của em về chính sách đồng hóa về văn hóa của phong kiến phương Bắc ở Việt Nam thời Bắc thuộc. Liên hệ với văn hóa Việt Nam thời hội nhập.	
	<ul style="list-style-type: none"> - Là một trong những chính sách cai trị thâm độc của phong kiến phương Bắc ở nước ta thời Bắc thuộc... 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> - Âm mưu: Xóa bỏ những giá trị văn hóa truyền thống của người Việt, khiến người Việt dần quên nguồn gốc, quên đi thân phận nô lệ, suy giảm ý chí chiến đấu; mở rộng ảnh hưởng của văn hóa Trung Hoa... -> thực hiện âm mưu biến nước ta trở thành một bộ phận lãnh thổ của Trung Quốc 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> - Thủ đoạn: Truyền bá Nho giáo vào nước ta, bắt nhân dân ta phải thay đổi tiếng nói, chữ viết, phong tục tập quán theo người Hán. Nhiều nho sĩ, quan lại người Hán được đưa vào đất Âu Lạc để thực hiện chính sách nói trên và mở một số lớp dạy chữ Nho... 	0.25
	<ul style="list-style-type: none"> - Kết quả: thất bại. Nhân dân ta không bị đồng hóa; tiếng Việt vẫn được bảo tồn; các phong tục tập quán như ăn trầu, nhuộm răng đen, tôn trọng phụ nữ vẫn được duy trì. Đồng thời, nhân dân ta biết tiếp nhận và "Việt hóa" những yếu tố tích cực của nền văn hóa Trung Hoa, làm phong phú thêm văn hóa dân tộc ... 	0.5
	<ul style="list-style-type: none"> - Nguyên nhân thất bại: Việc truyền bá VH Hán chỉ chủ yếu trong bộ phận quan lại đô hộ và tầng lớp trên...; quá trình đồng hoá bị gián đoạn ... Nhân dân ta có ý thức đấu tranh bền bỉ, kiên cường; có nền văn minh Văn Lang – Âu Lạc đã định hình bản 	0.25

	sắc, truyền thống ... - Liên hệ: <i>Học sinh có thể trình bày theo cách riêng, nhưng nêu được thời cơ và thách thức của Việt Nam, sự cần thiết phải chủ động hòa nhập nhưng không hòa tan, xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc...</i>	0.5																								
3	Lập bảng thống kê những cuộc đấu tranh vũ trang tiêu biểu của nhân dân Việt Nam thời Bắc thuộc theo các tiêu chí: tên cuộc đấu tranh, thời gian, kẻ thù, kết quả. Từ đó phát biểu suy nghĩ về cuộc đấu tranh bảo vệ độc lập, chủ quyền dân tộc của dân tộc Việt Nam.																									
	<p>* Các cuộc đấu tranh vũ trang tiêu biểu</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Tên cuộc đấu tranh</th> <th>Thời gian</th> <th>Kẻ thù</th> <th>Kết quả</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>KN Hai Bà Trưng</td> <td>Năm 40</td> <td>Nhà Hán</td> <td>- Lật đổ ách đô hộ của nhà Hán, xây dựng chính quyền độc lập tự chủ, tồn tại trong 3 năm. Năm 42 bị đàn áp...</td> </tr> <tr> <td>KN Bà Triệu</td> <td>Năm 248</td> <td>Nhà Ngô</td> <td>Thất bại</td> </tr> <tr> <td>KN Lý Bí</td> <td>Năm 542</td> <td>Nhà Lương</td> <td>- Lật đổ ách thống trị của nhà Lương, khôi phục nền độc lập dân tộc. XD nhà nước Vạn Xuân độc lập ...</td> </tr> <tr> <td>KN Khúc Thừa Dụ</td> <td>Năm 905</td> <td>Nhà Đường</td> <td>- Lật đổ ách thống trị của nhà Đường, giành quyền tự chủ. Cuộc đấu tranh giành độc lập cơ bản thắng lợi</td> </tr> <tr> <td>Kháng chiến của Ngô Quyền</td> <td>Năm 938</td> <td>Nam Hán</td> <td>- Bảo vệ vững chắc nền tự chủ giành được từ thời Khúc Thừa Dụ. Chính thức kết thúc 1000 năm Bắc thuộc...</td> </tr> </tbody> </table> <p>* Phát biểu suy nghĩ - Độc lập và chủ quyền dân tộc là khát vọng cao nhất, chính đáng nhất của mọi quốc gia dân tộc trên thế giới trong đó có VN... - Từ khi lập quốc, dân tộc VN đã không ngừng đấu tranh để bảo vệ độc lập, chủ quyền bằng nhiều hình thức, trong đó, chủ yếu là đấu tranh vũ trang... Điều đó thể hiện tinh thần yêu nước và quyết tâm bảo vệ độc lập chủ quyền của dân tộc...</p>	Tên cuộc đấu tranh	Thời gian	Kẻ thù	Kết quả	KN Hai Bà Trưng	Năm 40	Nhà Hán	- Lật đổ ách đô hộ của nhà Hán, xây dựng chính quyền độc lập tự chủ, tồn tại trong 3 năm. Năm 42 bị đàn áp...	KN Bà Triệu	Năm 248	Nhà Ngô	Thất bại	KN Lý Bí	Năm 542	Nhà Lương	- Lật đổ ách thống trị của nhà Lương, khôi phục nền độc lập dân tộc. XD nhà nước Vạn Xuân độc lập ...	KN Khúc Thừa Dụ	Năm 905	Nhà Đường	- Lật đổ ách thống trị của nhà Đường, giành quyền tự chủ. Cuộc đấu tranh giành độc lập cơ bản thắng lợi	Kháng chiến của Ngô Quyền	Năm 938	Nam Hán	- Bảo vệ vững chắc nền tự chủ giành được từ thời Khúc Thừa Dụ. Chính thức kết thúc 1000 năm Bắc thuộc...	0.25 0.25 0.25 0.25 0.5 0.5
Tên cuộc đấu tranh	Thời gian	Kẻ thù	Kết quả																							
KN Hai Bà Trưng	Năm 40	Nhà Hán	- Lật đổ ách đô hộ của nhà Hán, xây dựng chính quyền độc lập tự chủ, tồn tại trong 3 năm. Năm 42 bị đàn áp...																							
KN Bà Triệu	Năm 248	Nhà Ngô	Thất bại																							
KN Lý Bí	Năm 542	Nhà Lương	- Lật đổ ách thống trị của nhà Lương, khôi phục nền độc lập dân tộc. XD nhà nước Vạn Xuân độc lập ...																							
KN Khúc Thừa Dụ	Năm 905	Nhà Đường	- Lật đổ ách thống trị của nhà Đường, giành quyền tự chủ. Cuộc đấu tranh giành độc lập cơ bản thắng lợi																							
Kháng chiến của Ngô Quyền	Năm 938	Nam Hán	- Bảo vệ vững chắc nền tự chủ giành được từ thời Khúc Thừa Dụ. Chính thức kết thúc 1000 năm Bắc thuộc...																							
4	Chứng minh rằng: Thế kỉ X là thế kỉ đầy biến động trong lịch sử dân tộc Việt Nam? Theo em, sự kiện nào có ảnh hưởng lớn nhất đến tiến trình phát triển của dân tộc trong thời gian sau đó? Vì sao?																									
	<p>* Thế kỉ X là thế kỉ đầy biến động với dồn dập các sự kiện ...</p> <ul style="list-style-type: none"> - Họ Khúc dựng nền tự chủ (905)... 0.25 - Chiến thắng quân Nam Hán lần thứ nhất của Dương Đình Nghệ (931)... 0.25 - Chiến thắng Bạch Đằng của Ngô Quyền (938), triều Ngô thành lập (939)... 0.25 - Loạn 12 sứ quân, Đinh Bộ Lĩnh thống nhất đất nước, triều Đinh thành lập (968)... 0.25 - Sự thành lập nhà Tiền Lê (980). Chiến thắng quân Tống lần thứ nhất (981)... 0.25 	0.25 0.25 0.25 0.25 0.25																								

	<p>=> <i>Thế kỉ X diễn ra những sự kiện dồn dập liên quan đến vận mệnh dân tộc: Cuộc đấu tranh giành và khẳng định độc lập dân tộc, đấu tranh giữa hai khuynh hướng tập quyền thống nhất và phân tán cát cứ, sự thay thế các triều đại và các cuộc kháng chiến chống ngoại xâm. Đồng thời đó cũng là thế kỉ bước đầu công cuộc xây dựng đất nước, nhà nước quân chủ chuyên chế trung ương tập quyền chính thức xác lập...</i></p> <p>* Biến động có ảnh hưởng lớn nhất:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chiến thắng Bạch Đằng của Ngô Quyền năm 938 (giới thiệu vài nét...) - Giải thích: Đã bảo vệ vững chắc nền tự chủ giành được từ thời Khúc Thừa Dụ; đồng thời cùng với khởi nghĩa của Khúc Thừa Dụ đã kết thúc 1000 năm đô hộ của phong kiến phương Bắc, mở ra thời đại mới: thời đại độc lập tự chủ lâu dài của dân tộc... 	<p>0.25</p> <p>0.25</p> <p>0.25</p>
<p>5</p>	<p>Tổ chức bộ máy nhà nước phong kiến Việt Nam đã từng bước được hoàn thiện như thế nào trong các thế kỉ X – XV? Bài học lịch sử đối với công cuộc cải cách hành chính hiện nay.</p>	
	<p>* Quá trình hoàn thiện tổ chức bộ máy nhà nước trong các thế kỉ X - XV</p> <ul style="list-style-type: none"> - Thế kỉ X: Nhà Đinh và nhà Tiền Lê đã xây dựng bộ máy nhà nước quân chủ sơ khai, gồm 3 ban: văn ban, võ ban và tăng ban, chia cả nước thành 10 đạo... -> nhà nước quân chủ chuyên chế Việt Nam chính thức xác lập, tuy còn sơ khai ... - <i>Thế kỉ XI - XIV, các triều đại Lý, Trần, Hồ ra sức hoàn chỉnh bộ máy thống trị:</i> <ul style="list-style-type: none"> + Chính quyền trung ương được tổ chức ngày càng chặt chẽ: Đứng đầu là vua, có quyền quyết định, quyền hành ngày càng cao. Giúp vua có Tể tướng và một số đại thần, dưới là các cơ quan trung ương như sảnh, viện, đài. + Ở địa phương: cả nước chia thành nhiều lộ, trấn do các hoàng tử (thời Lý) hay An phủ sứ (thời Trần, Hồ) cai quản. Dưới lộ, trấn là phủ, huyện, châu, xã (thời Trần đứng đầu xã gọi là xã quan) + Tuyển chọn quan lại: chủ yếu là con em quan lại và các gia đình quý tộc, một số tuyển chọn quan lại qua thi cử. - <i>Năm 1428, Lê Lợi lên ngôi hoàng đế, lập ra nhà Lê, khôi phục quốc hiệu Đại Việt. Nhà nước quân chủ mới được tổ chức theo mô hình thời Trần, Hồ ...</i> - <i>Từ những năm 60 của thế kỉ XV, vua Lê Thánh Tông đã tiến hành cuộc cải cách hành chính lớn -> tổ chức bộ máy nhà nước hoàn chỉnh nhất, đạt đến đỉnh cao:</i> <ul style="list-style-type: none"> + Ở Trung ương: bãi bỏ chức Tể tướng và Đại hành khiển. Vua trực tiếp quyết định mọi việc, dưới là 6 bộ. Các cơ quan như Ngự sử đài, Hàn lâm viện được duy trì với quyền hành cao hơn trước + Ở địa phương: cả nước chia thành 13 đạo thừa tuyên, mỗi đạo có 3 ti trông coi các mặt dân sự, quân sự, an ninh. Dưới đạo là phủ, huyện, châu, xã (đứng đầu là xã trưởng do dân bầu) + Tuyển chọn quan lại: chủ yếu thông qua thi cử. <p><i>(Nếu học sinh nhận xét được về tổ chức bộ máy nhà nước có thể cho thêm điểm khuyến khích)</i></p> <p>* Bài học với công cuộc cải cách hành chính hiện nay:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muốn xây dựng và phát triển đất nước, một trong những điều kiện quan trọng là phải xây dựng bộ máy nhà nước thống nhất, với luật pháp chặt chẽ, tinh gọn, hiệu quả... Chú trọng đúng mức việc bồi dưỡng, đào tạo và trọng dụng người tài... 	<p>0.25</p> <p>0.5</p> <p>0.25</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p>

Người ra đề: Nguyễn Thị Nga